

From: Baruch Taub baruchtaub120@gmail.com
Subject: PARSHAT MATOT-MASEI

1. שם משמאל במדבר פרשת מטות שנה תרע

שנת תר"ע

בילקוט בשם ספרי זוטא ישראל בבל יחל ואין אומות העולם בבל יחל. להבין הטעם י"ל עפי"מ שאמר כ"ק אבי אדומו"ר זצלה"ה בטעם הנדרים שיהי' בכחו של אדם לעשות בדיבורו את הדבר קודש שתיעשה הוי' וצורה חדשה בדבר, עפ"י דברי רבינו יונה דמי ששומר פיו נעשה פיו כלי שרת, ע"כ כמו שכלי שרת מקדש את המנחה הניתנת לתוכו, כן הדיבור היוצא מפיו הוא קדוש ובכן יכול לקדש את הדבר, עכתדה"ק. והוא כעין דברי המדרש (שמ"ר פ' ט"ו סי' כ"ד) בענין שישראל בכחם לקדש חדשים וז"ל רצונך לידע צא ולמד מכלי שרת וכו' הי' הכהן מקבל בו דבר של קודש והכלי מתקדשת, ואם כלי חול כשהוא מתמלא מן הקודש עאכו"כ ישראל שהן קדושים ומקדשים את החודש, ע"כ. וז"ש לא יחל דברו לא יעשה דבריו חולין, מכלל שדבריו הם קדושים

וצריך להבין מדוע דוקא כשמקדש פיו נעשה כלי שרת, למה לא שאר אברים למשל כשיקדש ידיו או רגליו יעשו כלי שרת. אך יובן עפ"י מאה"כ (ישעי' מ"ג) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו, הרי כי כל בריאת האדם היתה בשביל זה שיספרו תהלות השי"ת, ודוקא ישראל כמ"ש עם זו וגו', וע"כ או"ה שאינם נעשים כלי שרת ודיבורם אינו נעשה קודש, ע"כ לא שייך בהו לומר שלא יעשו דבריהם חולין, ע"כ אינם בבל יחל

ובזה יובן למה נאמרה פרשת נדרים אחר פ' פינחס. דהנה צריכין להבין דברי ר' יונה במה שאמר שנעשה כלי שרת דוקא בששומר את פיו, ולכאורה מאחר שנברא בשביל כן לספר בתהלות ה' הרי בסתם הוא כלי שרת. אך יובנו הדברים עפ"י הירושלמי (ברכות פ"א ה"ב) רשב"י אמר אילו הוינא קאים על טורא דסיני בשעתא דאתיהיבת תורה לישראל, הייתי אומר לברוא את האדם בשתי פיות אחת לקודש לתורה ותפלה ואחת לדברי חול, חזרתי ואמרתי אי מה בפה אחת מקלקל ומדבר לשה"ר עאכו"כ בשתי פיות, ע"כ. והפירוש הוא לפי דברי רש"י ע"ז (נ"ב ב) דכ"ש שנטמא צריך טבילה ומשיחה בשמן המשחה מחדש, הרי דאחר שנטמא כלתה ממנו הקדושה וזו הי' טענת רשב"י מאחר שאין לו אלא פה אחד ומטמא את פיו בלשה"ר וכדומה כלתה לקדושתו, וכל הדיבורים שידבר אח"כ בתורה ותפלה הרי הם כמו שמקריב מנחה בכלי חול, ואילו היו לו שני פיות הי' נשאר אחד קדוש עכ"פ, ע"ז חזר ואמר

סוד המספר 48

הזכרנו את העובדה שערי הלוים התחלקו לשתי קבוצות - קבוצה של שש ערים, וקבוצה נוספת של ארבעים ושתיים ערים - כאשר למינינם של שתי הקבוצות ישנם משמעויות רבות, כנ"ל וכפי שהרחבנו בפרשת בחוקת.

אמנם, קיים עוד מספר המאפיין את ערי הלוים: המספר ארבעים ושמונה, שהוא סכום הערים שבשתי הקבוצות ביחד. הגאון ר' גדליה שור מביא את דבריו של התנא דבי אליהו ממנו אנו למדים שגם למספר זה ישנה משמעות מיוחדת: "אמר לי, רבי אמור לי כמה נביאים נתנבאו להן לישראל? אמרתי לו: בני, ארבעים ושמונה. ומה נישתנו ארבעים ושמונה מארבעים וחמשה, או מחמשים? (אלא) [אמרתני לן] - כנגד ערי מקלט שניתנו ללוים ארבעים ושמונה". (תנא דבי אליהו ט"ז)

מספרם הכולל של ערי המקלט הוא ארבעים ושמונה, בדיוק כמינין הנביאים שעמדו לעם ישראל במהלך הדורות, שתפקידם היה להחזיר את העם בחשונה ולהורות לו את הדרך הנכונה ללכת בה. ואכן, בספר החינוך מבואר שהסיבה שערי הלוים נבחרו לשמש כערי מקלט קשורה לתפקיד הרוחני שמילא שבט לוי בחיי האומה:

"שורש מצוה זו ידוע הוא, כי שבט הלווי מבחר השבטים ונכון לעבודת בית ה', ואין לו חלק עם ישראל בנחלת שדות וקרמים, אבל ערים היו צריכים להם על כל פנים לשבת הם ובניהם וטפם וכל חיתם, ומפני גדול מעלתם וכשר פעלם וחין ערכם נבחרה ארצם לקלוט כל הורג נפש בשגגה יוחר מארצות שאר השבטים, אולי תכפר עליו אדמתם המקודשת בקדושתם". (ספר החינוך מצוה ת"ח)

קדושתו של שבט לוי איפשרה לעריהם לכפר על חטאו של הרוצח בשגגה ולהציל את נפשו ממות. מעלת שבט לוי באה לידי ביטוי בכך שכמו הנביאים, גם הלוויים היו מופקדים להורות לעם את הדרך הישרה, כפי שמבואר בברכה שהתברך שבט לוי על ידי משה רבנו ע"ה:

"וְרוּחַ מְשֻׁפָּטִים לְעֶקֶב וְתוֹרָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל". (דברים ל"ג י')

ואכן, גם מינינם של הנביאים וגם זה של ערי הלוים הוא ארבעים ושמונה, שהם גימטריא של המילה "מח" - שכן הנביאים ושבט לוי מהווים את מקור הדעת של כלל ישראל. מלבד זאת, על מנת לרכוש את הדעה הישרה זקוק האדם לקנות להשתלם קודם לכן במ"ח קנייני חכמה, כמבואר בסוף מסכת אבות.

מהסיבה הזאת צריך הרוצח בשגגה לגלות דווקא לעריהם של הלוויים על מנת לכפר על חטאו. העובדה שאדם מסויים הרג נפש - גם אם בשגגה - אמורה הייתה לשלול ממנו את הזכות לחיים, שכן הקב"ה לא העניק חיים לאדם אחד על מנת שילך ויקפח את חייו של אדם אחר. על מנת לזכות שוב בזכות לחיים צריך הרוצח להתחבר מחדש למקור החיים של כלל ישראל - הלא הוא הקב"ה, כמאמר הכתוב:

"וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּרֵי אֶלְעִיָּם חַיִּים קָלָם הַיָּסִים". (דברים ד' ד')

התורה גזרה שעל מנת לחיות יצטרך הרוצח לנוס אל אחת מערי המקלט, שם יוכל להיות קרוב לאנשים שתפקידם הוא להורות את העם תורה, "וַיִּתְּנוּ דַעַת הַחֲכָמָה פְּתִיחַ בְּעֵלְיָהּ" (קהלת ז' י"ב). כפי שאומר בהקשר אחר רבי מרדכי יוסף ליינר, האדמו"ר מאיזביצה, המח - כלי הקיבול של הדעת - שונה משאר איברי הגוף בכך שיכולת הקיבולת שלו הינה בלתי מוגבלת בעצם. בניגוד לקיבה או לשאר איברי הגוף, תפקידו של המוח הוא להכיל מושגים רוחניים - ולכן אפשר למתוח אותו למעשה עד בלי גבול. גם אם דמה לנו שמח מתעייף כאשר האיברים, אין זאת אלא משום שאנו איננו מנצלים אותו כראות. ההתחברות למקור הדעה של כלל ישראל יכולה להביא חיים חדשים גם אל מי שכביכול איבד את זכות-החיים המקורית שלו. רק באמצעות השיבה אל התורה יכול הרוצח לחזור מחדש ולהתחבר אל מקור החיים של כל יהודי.

(ל, ב) וידבר משה אל ראשי המטות לבניי לאמר זה הדבר אשר צוה ה'. (1) וצ"ב מדוע תלה דבור זה במשה, ולא כתוב וידבר ה' אל משה, (2) למה לראשי המטות, (3) מדוע כינם בלשון ראשי המטות ולא בשם נשיאים.

ונ"ל שהקב"ה ניסח בלשון זה כאילו ראוי שתאמר ע"י משה, שהרי משה רבינו ע"ה טעה, וכשאמר להם ודברתם אל הסלע, לא דיבר אלא הכה את הסלע, ועי' ברשב"ם שהי' שהקב"ה אמר לו קח את המטה, ואם אין צורך להכות אלא לדבר למה נצטוו לקחת את המטה, ש"מ שאופן הדיבור אל הסלע הוא הכאה.

ולאחר שהוכיחו ה' שלא עשה כדין, הביץ משה רבינו שהמטה בא לסמל, שדבור ה' הוא חזק כמטה שבכחו להפעיל שינויים בטבע, ואמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט, וכח עם ישראל הוא בפה, ועי' בפרשת בלק שם ברש"י. חמש"א משה רבינו ע"ה וידבר משה לראשי המטות — בעלי שררה ושלטון — לבני ישראל לאמר, פי' שלא ישתמשו במטותם ובכחם הפיסי כשהם באים להוכיח בני ישראל, אלא לבני ישראל לאמר, קחם בדברים באמירה רכה ונעימה, מפני ש, זה הדבר אשר צוה ה', דבר ה' יפה כחו מכח האגרוף כי בדבר ה' שמים נעשו. עוד בא לרמז לראשי המטות שהאופן שיוכלו להשפיע לבניי בתוכחתם, אם הם לא ישנו בדיבורם, ויקיימו את הבטחתם כאילו צוה ה'.

(לג, א) ואלה מסעי וגו'. מהו הצורך לפרט שמות מ"ב מסעות? יכול האדם ללמוד הרבה מכשלונותיו שעל ידיהן עומד על כחות נפשו, ובמה עלול לטעות ולסור מדרך הישר, וכיצד להיזהר ולשמור נפשו שלא יכשל, אמנם אין אדם או צבור, וכן אומה רוצה לזכור את פגמיהם ועיוותם, ולאחר זמן דרכם ליפות ולסלף את המאורעות, להדגיש את הטוב שעשו, ולהשכיח את הרע, ובוה נאבדו ונשכחו את לקח הטוב והתוכחה שיש ללמוד מהם ולהזהיר לדור הבא שישמרו מהם. ולפיכך צוה השי"ת למשה רבינו ע"ה לכתוב את שמות מ"ב המסעות, והשמות אינם שמות המקומות, אלא ע"ש המאורעות, עי' בתיב"ע ובכו"ה, ועל זה הזהירם ה' שלא ישכחו את המאורעות, הן המסע ממרה והן המסע ממתרה. ועוד לימדנו התורה שחינוך תורני קיבלו במדבר, ולפיכך המסעות שהן במדבר חשובים מאד, שדרך החינוך הוא דוקא במקום שאין בו תערובת של נימוסי והשקפות וחוקות הגויים. ועוד לימדנו שכשאנו נמצאים במדבר הגויים, בגלות, נדע שאין זה מקומנו אלא מסע מתחנה לתחנה עד שנוכה שיבאנו ה' לארצנו הקדושה כמו שאמר משה רבינו ע"ה כי אתם עוברים את הירדן ובאתם אל הארץ כנען וכי'.